

**Ahmet Yesevi'nin İzini Sürmek:
Küresel Bir Uzlaş, Hoşgörü ve Dayanışma Arayışı
(5.Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi,13-15 Nisan 2016, Kazakistan)**

Sıddık Ağçoban*

Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Derneği (UBİKS) tarafından bu yıl beşincisi düzenlenen “Uluslararası Bilim Kültür ve Spor kongresi” 13-15 Nisan 2016 tarihlerinde Kazakistan’ın Türkistan şehrinde gerçekleştirildi. 2016 yılının UNESCO tarafından Ahmet Yesevi Yılı ilan edilmesi ve Yesevi'nin Türkistan şehrinde medfun bulunması kongreye anlam katan iki önemli unsur oldu. Üç gün süren kongreye Uluslararası Ahmet Yesevi Üniversitesi ev sahipliği yaptı.

Kongre birlik ve beraberlik mesajlarının verildiği açılış konuşmalarıyla başladı. Kazakistan halk sanatçılarının ve Bartın Üniversitesi halk oyunları ekibinin performans gösterilerini davetli konuşmacıların oturumları takip etti. 30’a yakın STK tarafından desteklenen kongrede 250’yi aşkın bildiri sunuldu. Kongre boyunca 4 salonda 29 canlı oturum ve 29 sanal sunum yapıldı. 15 Nisan’da kapanış ve değerlendirme oturumları yapılan kongre Nevruz kutlamaları ve Astana gezisiyle son buldu.

Kongrede ağırlıklı olarak eğitim, ilahiyat, spor, edebiyat, dil ve tarih alanlarında bildiriler sunuldu. Bunların içerisinde spor ve spor bilimlerine ait sunumlar oran olarak diğerlerine göre nispeten daha fazlaydı.

Davetli konuşmacılardan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ’nin sunduğu “Bireyin toplumsallaşma sürecinde spor” adlı bildiri özel olarak “spor sosyolojisi”, Elazığ Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Cengiz ARSLAN’ın sunduğu "Ahmet Yesevi felsefesi açısından dünyada spor ve barış" adlı bildiri ise “spor felsefesi” kategorilerinde değerlendirilecek sunumlar oldu.

Beşirli’ye göre spor son yy’da bedensel bir aktivite ile sınırlı olmaktan çıkmış ve toplumsal bir sürece dönüşmüştür. Spor bir yandan milli şuurun canlanmasını ve kültürel etkinin aktarımını sağlarken diğer yandan politik sosyalleşme aracı olarak işlev görmektedir. Sporun politik semboller de taşıdığını ifade eden Beşirli “sosyalist dönemdeki kızıl spor etkinliklerini” buna örnek olarak vermektedir. Beşirli’ye göre günümüzde toplumlar makul vatandaşlar yetiştirme görevini zaman zaman spora vermektedirler.

Arslan’ın sunumu ise Ahmet Yesevi felsefesi ile olimpizm felsefesi arasında bağ kurma denemesiydi. Ona göre Yesevi felsefesi yedi tanedir: Allaha inanç, samimiyet, hoşgörü, insan sevgisi, kadın erkek eşitliliği, büyüklere saygı küçüklere sevgi ve kendi emeğiyle yaşamını sağlama. Olimpiyat Oyunları’nın temel anlayışı ve dünya görüşü olan “olimpizm” sporu kültürle tamamlayarak Yesevi felsefesine yaklaşır. Nitekim Olimpizm anlayışında birlik, daha güzele ulaşmak, her türlü dil, din, ırk, politik görüş

* Arş. Gör. Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi.

ve benzerlerinin üzerinde bir olguyu anımsatmak ve bunu yaşatmak esas alınmıştır. Yine sporda kurallara uymaktan öte bir celtimlilik tarzını anlatan bir kavram olarak “Fair-Play” de Yesevi felsefesiyle örtüşmektedir. Oyunda hileye ve şiddete başvurmamak anlamına gelen Fair-play’de Rakip, bir düşman olarak değil, oyunun bir parçası olarak görülür ve yoğun mücadelede bile rakibin onuruna saygı duyulur. Arslan’a göre sporun eşit koşullarda gerçekleşme ilkesi Yesevi’nin eşitlik ilkesiyle uyumaktadır.

Kongrede eğitimle ilgili yapılan sunumlar ise ağırlıklı olarak ortaöğretim düzeyini konu alan çalışmalara dayanıyordu. Bu alanda eğitimde eğitmenin etkisi, öğrencilerin değer algıları, öğrencilerin boş zaman yönetimleri, öğretmenlerin iş doyum deneyimleri, öğrencilerde okul yaşam kalitesinin incelenmesi, öğretmenlerin mizah tarzları ve sınıf yönetimleri, öğrencilerin metaforik algıları, akademisyenlerin obezite durumları konularını kapsayan bildiriler sunuldu.

Dil eğitimi alanında sunulan bildiriler Arapça eğitimi konu almaktaydı. “Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde "WhatsApp" Kullanımı” adlı bildiride bir uygulamanın sonuçları paylaşıldı. Buna göre bir ilköğretim okulunda 25 kişilik WhatsApp grupları üzerinden Arap diliyle iletişim kurulması denenmiş ve kısa sürede olumlu sonuçlar alınmıştır. Ödevlerin anlık takibi ve akran düzeltmesi imkanı olumlu sonuçları artıran birer etken olmuştur. Latin ve Arap alfabesinin aynı anda kullanılmasının ve ilerleyen zamanlarda kısa cümlelerin birleştirilerek uzun cümlelerin yazılmasının öğrencilerde özgüven artışı sağladığı görülmüştür. Yöntemin sesli mesaj özelliğinin bulunması ve masrafsız bir yöntem olması en önemli avantajlarıdır.

İlahiyat alanında ise İslam düşüncesi ve İslam ibadetini konu alan bildiriler sunuldu. Bu alandaki sunumların çoğu İslam tarihindeki önemli şahsiyetler ve düşüncelerinin tanıtılması üzerine hazırlanmıştı. Ahmet Yesevi, Harakani, Kadı İyaz, Said Nursi, İbrahim Mominov gibi şahsiyetlerin tanıtılmasının yanı sıra Hanefi, Maturidi ve Maliki düşünceleri, Radikal İslami düşünceler ve Mutezile, İsrailiyat, Nasih-Mensuh, Avrupa’da İslam olgusu ve İslam’da kadın konuları ele alındı.

Prof. Dr. Osman İmamoğlu’nun sunduğu “Namaz ve Yoganın İnsan Organizmasındaki Ortak Faydaları” adlı bildiride namaz ve yoga hareketleri arasındaki benzerlikler ele alındı. Buna göre namaza en çok benzeyen yoga Surya Namaskar (Güneşe Selam) yogasıdır. Her ikisinin de aerobik yani düşük olması en belirgin özelliğidir. Germe egzersizleri ve göz hareketleri oldukça benzerdir. Bildiride namazda kıyam duruşu Tadasana’ya (Dağ Duruşu), secde pozisyonu Balasana’ya, selam verme Ardha matsyendrasana’ya benzetildi. İmamoğlu namazla yoga arasındaki benzerliklerden yola çıkarak yoganın eskiden bir din olabileceğini iddia etti.

Kongrede edebi eserler olarak “Elveda Güzel Vatanım” ve “Katilu Hamza” romanları, edebi şahsiyet olarak ise Bursalı Lamii Çelebi ve Mustafa Necati Sepetçioğlu ele alındı. Kongrenin bir oturumu da müzikle ilgili çalışmalara ayrıldı. Bu oturumun ana yapısını halk müziğine yönelik çalışmalar oluşturuyordu.

Kongrenin sağladığı en büyük avantajın spor bilimleri alanına yönelik olduğu söylenebilir. Nitekim sosyal bilimlere ait alanların her biri kendi içerisinde ayrıldığından bu alandaki akademisyenlerin ortak bir dilde buluşma ve iletişim kurma şansı daralmaktadır. Oysa spor bilimlerinde alan aynıdır, değişen sadece konudur. Bundan dolayı kongre boyunca spor bilimleri alanında çalışma yapan akademisyenlerin diğerlerine göre akademik anlamda daha rahat iletişim kurabildiği gözlenmiştir. Kongre, beden eğitimi ve spor çalışmalarının beden egzersizleri ile sınırlı olmadığını ve sporun bilimsel temellerinin ve araştırma gündemlerinin bulunduğunu gösterme konusunda başarılı olmuştur.

Spor bilimiyle ilgili sunumlar antrenman bilimleri, sporda psiko-sosyal alanlar, rekreasyon ve spor yönetimine yöneliktir. Ve çalışmalar ağırlıklı olarak nicel ölçüm ve gözlem tekniklerine dayanıyordu. Levent Ceylan'ın sunduğu "Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Sprint Zamanları ve Tekrarlı Sprint Düzeylerinin İncelenmesi" adlı bildiri buna örnek olarak verilebilir. Buna göre bir futbol müsabakasında her 90 saniyede 2 ve 4 saniyelik sprintler (kısa mesafe sürat koşusu) meydana gelmektedir. Sprintler oyun süresinin %3'ünü ve bir maç boyunca toplam koşulan mesafenin %1-%11'ni oluşturmaktadır. Sprint sırasında 17 yaş altı futbolcular en iyi süreye sahipken tekrarlı sprintte 19 yaş altı futbolcuların 15 ve 17 yaş altı futbolculardan daha yetenekli olduğu görülmektedir.

Kongrede değerlendirme oturumundan önce Türk Keneşi (Kazakça:Түпик кеңесі) veya öteki adıyla Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Keneşi (TDKÜİK) Kazak temsilcisinin konuşması vardı. Kazakistan'da Aksakallar heyeti başkanı olarak bilinen temsilci konuşmasında Kazakistan ve Türkiye yetkililerinden Yesevi enstitüsünün kurulmasını talep etti. Bu talebe göre amacı Ahmet Yesevi'nin eserlerini araştırmak, açıklamak ve yaymak olacak olan enstitüye Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev ve Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün büstleri dikilecek.

Değerlendirme oturumunda Ahmet Yesevi üzerine verilen mesajlar belirleyici oldu. Kongre başkanı ve AYÜ Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız'a göre Ahmet Yesevi Talas savaşıdan sonra Türkler arasında İslamiyetin yayılmasının önündeki en büyük engel olan dil engelini kaldırmıştır. AYÜ Rektörü Prof. Dr. Valihan Abdibekov ise konuşmasında Anadolu'nun mayasının Ahmet Yesevi ile Kazakistan'dan atıldığına Yesevi Üniversitesi'nin Türk ve akraba 33 ülkeden öğrenciye aynı ortamda eğitim vererek Yesevi felsefesini yansıttığına değindi. Değerlendirme oturumunda fiziki şartlara değil manevi ortama odaklanın yönünden gelen mesajlar bazı dinleyiciler tarafından "organizasyonun iyi yapılmadığı yönünde gelen bazı eleştirilere cevap mahiyetinde olduğu" şeklinde yorumlandı

Kongre, Kongre genel sekreteri Doç. Dr. Mutlu Türkmen'in sunumuyla bu yıl ilk kez verilen Ahmet Hamdi Turgut Ödülleri'nin takdimiyle kapandı.

Kongredeki en büyük eksiklik bazı oturumlarda sunulan bildirilerin farklı alanlara hitap ediyor olmasıydı. Farklı disiplinlerdeki bildirilerin aynı oturumda

sunulması konuşmacıların motivasyonunu olumsuz etkilediği görülmekteydi. Bu durum aynı zamanda dinleyici kitlesi üzerinde de olumsuz etki oluşturuyor ve tartışma ortamının verimini düşürüyordu. Bazı oturumlarda ise moderatör hatasından dolayı soru sorma ve tartışma zamanları dengesiz dağılıyordu. Bazı sunumlarda bilimsel niteliğin sınırlarını ihlal ederek kullanılan hamaset ve propaganda dili dinleyicilerin bir kısmı üzerinde olumsuz bir izlenim bıraktı.

Kongrenin oluşturduğu havadan yola çıkarak bir sonraki kongrenin dikkatli bir organizasyonla daha verimli olacağı şimdideyken tahmin edilebilir. Oturumlarda sunulan bildirilerin benzer alanlar dikkate alınarak sınıflandırılması bilimsel niteliği artırabilir.